

Český zápas

Týdeník Církve československé husitské

Ročník: 93

číslo: 48

1. prosince 2013

Cena: 8 Kč

POVZBUZENÍ K ADVENTNÍMU OČEKÁVÁNÍ A PŘIPRAVENOSTI

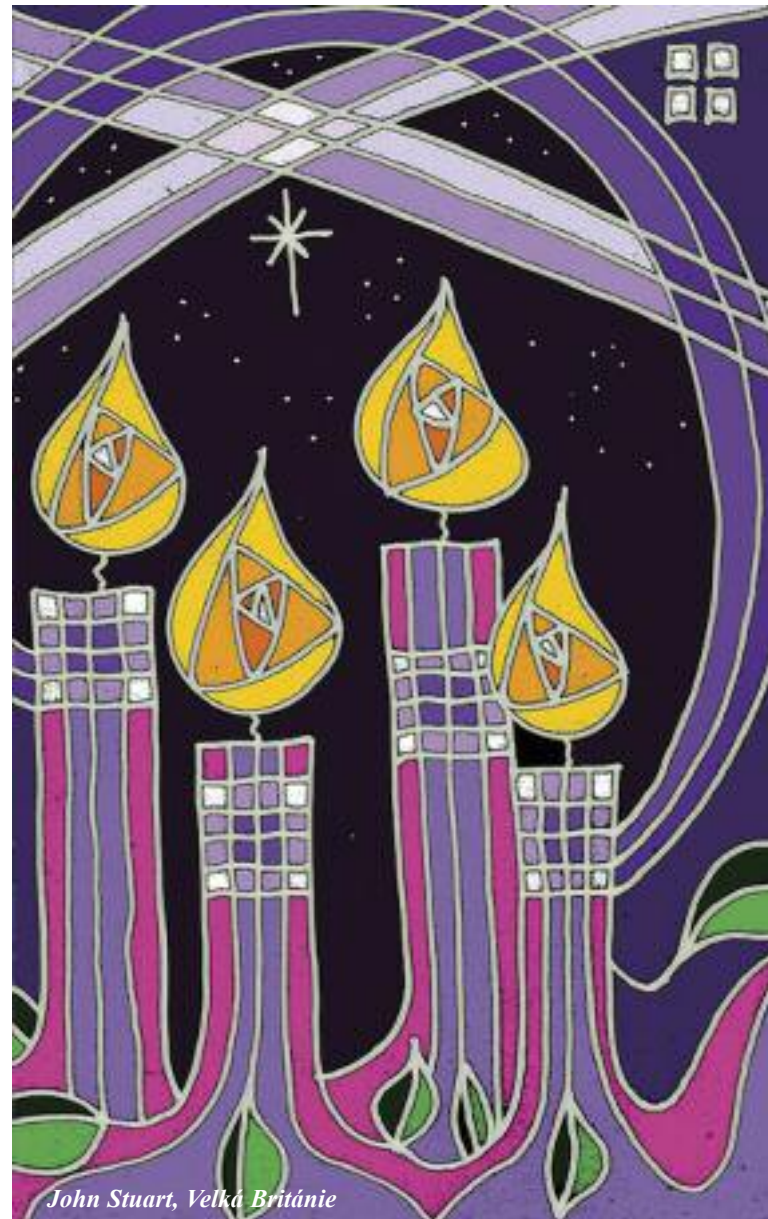
„Noc pokročila, den se přiblížil“
Ř 13,12

Sestry a bratři, začal advent. První adventní neděle se otevírá nový církevní rok. V období jednoho roku během nedělí a svátků můžeme slyšet z Božího slova v Písmu svatém vše podstatné o životě Ježíše Krista a jeho díle spásy pro nás. Advent znamená příchod. Očekáváme příchod Krále králů. Blíží se k nám. Bůh v Ježíši Kristu přichází ke svému lidu. Mistr Jan Hus ve své Postile rozlišuje trojí Kristův příchod - první byl v minulosti, druhý je v přítomnosti a třetí bude v konečné budoucnosti. První Ježíšův příchod se uskutečnil v minulosti v dějinách. Naplnilo se proroctví proroka Izajáše: „Hle, dívka počne a porodí syna a dá mu jméno Immanuel (To znamená 'Bůh s námi')“ (7,14). Toto tajemství vyjadřuje jedinečná událost křesťanských Vánoc, kterou si každoročně připomínáme a slavíme. Bůh vstoupil v Ježíši do našeho světa, do naší blízkosti, narodil se v betlémské stáji. Rozjímání u jeslí, zpěv vánočních písní, naslouchání vánočnímu evangeliu - to vše nás vede k poznání víry, že Bůh přišel za námi lidmi, vstoupil do naší blízkosti. Jeho přiblížování není jen minulostí. Ježíš k nám přichází také v přítomnosti. I k nám Ježíš přichází - neviditelně, duchovně. Přichází do

společenství církve, přichází ve svátosti chleba a kalicha. I když ho již nevidíme jako obyvatel Betléma, jako učedníky v Galileji nebo jako poutníky v Jeruzalémě, přesto vyznáváme, že je s námi, a zakoušíme jeho blízkost. „Požehnaný, jenž přichází k nám jménem Páně.“ Tento liturgický zpěv, zvaný Benedictus, zaznívá při slavení večere Páně, před jejím přijímáním, kdy se Ježíš k nám ve svátosti přiblížuje. Adventní doba je časem, kdy se má obnovovat naše očekávání příchodu Ježíše Krista. Ale nejenom toho malého Ježíše - Betlémského dítěte, nýbrž vyhlížíme příchod Pána, který přijde v budoucnosti s mocí a slávou. Ve staré latinské antifoně ze 14. století zpíváme: „Ejhle, Hospodin přijde... a bude v onen den světlo velké“ (Zpěvník ČČSH píseň č. 203). Přibližuje se světlo, ustupuje tma. „Noc pokročila, den se přiblížil.“ Přichází světlo dne, neboť noc netrvá věčně. Na příchod světla je třeba se připravit. Na nový den je třeba se připravit už nyní, kdy má tma ještě svou moc. Svět je zahalen do tmy duchovní a morální. Vše, co patří noci a hříchu, zanikne, jenom to, co patří světlu a Ježíšově lásce, zůstane. První adventní neděle zní apoštolská výzva z listu Římanům: „Odložte skutky tmy.“ Pavel tyto skutky tmy konkrétně jmenuje. Jsou to tři dvojice: hýření a opilství, nemravnost a bezuzdnost, svár a závist.

Apoštol Pavel mluvil o mravní pokleslosti tehdejší římské společnosti, která ohrožovala také křesťany. Říká, že je důležité přijmout Krista nejen do nitra, do srdce, ale také navenek, obrazně řečeno obléci ho jako nový šat či zbroj světla. Co je v srdci, není vidět, ale šaty vidíme a působí navenek. Jednání navenek, naše skutky jsou jako šaty, které druzí vidí. To znamená napodobovat jednání Kristovo v jeho skromnosti, střízlivosti a hledání pokoje a dorozumění v lásce s druhými lidmi. To náleží k naší adventní přípravě. Sestry a bratři, když prožíváme advent, sdílíme touhu věřícího lidu po Božím příchodu a jeho přítomnosti v plnosti. Věříme v tento příchod. Bůh se k nám blíží a přichází do naší temnoty. Radujme se ve víře z toho, že Bůh před dvěma tisíci lety vstoupil do našeho světa narozením Ježíše Krista. Buďme v lásce a vděčnosti otevření jeho přicházení do našeho společenství v liturgii a svátostech. Očekávejme s nadějí Kristův příchod v slávě na konci času. Advent znamená odvahu k novému začátku. Advent znamená věřit ve světlo, i když nás obklopuje tma. Advent znamená výzvu k vnitřní připravenosti a bdělosti. Přeji vám Boží milost pro tuto dobu přípravy na Vánoce i po celou dobu nového liturgického roku.

Tomáš Butta, patriarcha

John Stuart, Velká Británie

POZVÁNÍ DO LITOMYŠLE

Ve čtvrtek 12. prosince v 16 hodin bude na faře Církve československé husitské v Litomyšli na Touloucově náměstí hostem brněnský bratr biskup Juraj Jordán Dovala, který nám v autorském čtení představí svou první v češtině vydanou knihu „Pozvání do ticha“. Uslyšíme však i jeho libozvučnou slovenštinu, a to v písních, kterými své čtení doprovodí. V předmluvě ke knize Václav Ventura píše: „Knížka těchto úvah a meditací pootevřít dveře ticha a zve nás do jeho strhujícího prostoru.“ I my vás tedy srdečně zveme k adventnímu ztišení na faru na Touloucově náměstí.

* * *

Po dramatizaci Komenského „Labyrintu světa“ v podání Víti Marčíka vás rovněž zveme do Husova sboru v Litomyšli na další dvě divadelní představení. Tím prvním bude „Rybářův štedrý den“ – autorské divadlo v podání Jiřího Vedrala a br. faráře Jiřího Plháka z Vysokého Mýta, při kterém zazní známé i méně známé koledy, a to v pátek 20. prosince od 16 hodin. Další vánoční představení „Pastýřskou vánoční hru“ pro nás chystají děti a mládež na svátek prvomučedníka Štěpána 26. prosince dopoledne v 9 hodin. Obě představení jsou pro diváky od 3 do 100 let a zvláště pak vhodná pro celé rodiny. Vstupné je dobrovolné a bude užito na diakonické aktivity. Přijďte společně s námi prožít vánoční radost i něco se dovědět o jejím zdroji!

Náboženská obec v Litomyšli

Z HISTORIE OČEKÁVÁNÍ PŘÍCHODU PÁNĚ

Nejstarší svědectví o adventu jsou v kázáních biskupa Caesarius z Arles ze 6. století, v nichž jsou věřící napomínáni, aby se po mnoho dní připravovali na příchod Páně. Již v 5. století biskup Perpetuus z Tours nařizuje zachovávat půstu a nočního bdění od svátku sv. Martina do Narození Páně. Z Galie se pak zvyk slavít advent rozšířil do Itálie a Říma, kde již sv. Řehoř Veliký na začátku 7. století konal zvláštní kázání. K církevnímu roku byl advent připojen nejdříve v římské liturgii; její příklad záhy následovaly nejen všechny církve v Itálii, ale i v Německu, Anglii atd. V řecké, tedy pravoslavné církvi se advent začal slavít teprve v 8. století. I v době, kdy se advent slavil skoro všude, nebyl dán přesný počet nedělí. V církvi pravoslavné začínal na sv. Filipa (14. listopadu) a zahrnoval šest nedělí. V některých církvích se naopak slavily pouze tři nebo dvě neděle. Podle římského lekcionáře se počet ustálil na čtyři neděle. Avšak způsob označování je nyní opačný oproti způsobu dřívějšímu. Naše první adventní neděle byla dříve „4. před Narozením Páně“ a poslední neděle před Vánocemi se dříve prostě nazývala „neděle před Narozením Páně“. Advent býval vždy považován za dobu pokání a spočíval v postu, nočním

bdění, častějších návštěvách bohoslužeb, zdržování se manželského styku a v horlivějším konání skutků milosrdenství. Stále více se objevovala snaha připodobnit advent ke čtyřicetidennímu postu, a to nejen v Řecké pravoslavné církvi, kde půst začíná 15. listopadem, ale i na Západě v Římskokatolické církvi. Od 11. století se na Západě ustálil nynější počet adventních nedělí a ve 12. stol. se půst proměnil v pouhou abstinenci. Ve 14. stol. však úplně vymizel i závazek abstinence. Později již jen ojediněle někteří biskupové, jako sv. Karel Bo-

romejský či Prosper Lambertini, vybízeli věřící k zachování postu, přičemž se však žádný z nich neodvolával na všeobecný církevní zákon. Nyní věřící nemají v tomto ohledu žádné závazky. Kající ráz doby se křesťanskému lidu ukazuje v chrámu především fialovou barvou. V době adventu se neslavily některé svátosti radostné, jako je křest, manželství apod., aby lidé ukázali svůj postoj pokání a sebezpytování. To, co je na adventu nejdůležitější, je příprava na Narození Ježíše Krista, hledání vlastního pokoje a vztahu s Bohem. **RK**

ADVENTNÍ VĚNEC – TRADIČNÍ SYMBOL

Nedílnou součástí vánoční výzdoby našich domovů je adventní věnec. Jak je známo, obvykle je zdoben jehličnatými větvíčkami smrku, jedle, tisů nebo tují, dekorován svíčkami a různými, často přírodními materiály. Každou adventní neděle zapalujeme jednu svíčku – představují čtyři týdny do Vánoc, světlo zapálených svíček je potom symbolem Krista. „*Já jsem světlo světa; kdo mě následuje, nebude chodit ve tmě, ale bude mít světlo života.*“ (Jan 8.12). Věnce i svíce byly podle některých pramenů používány už před přicho-

dem křesťanství. Zelené větve a svíčky představovaly v zimním období protiklad k mrazu a tmě. Kruhový tvar symbolizoval slunce. Lidé také údajně v zimě nosili do svých příbytků čerstvé zelené větve, aby poskytl příjemné „bydlení“ dobrým duchům. Holé větve ze slámy odháněly zlé duchy a zajišťovaly tak požehnání. Křesťanství tuto inspiraci převzalo pravděpodobně v 16. století. V jeho podání kruhový tvar představuje Boží věčnost a jednotu, vzkríšení a věčný život. Může symbolizovat i románský věnec pro vítě-

Pokračování na str. 3

Hlas zvonů táhne nad závějí

*Hlas zvonů táhne nad závějí,
kdes v dálce tiše zaniká;
dnes všechny struny v srdci znějí,
neb mladost se jich dotýká.*
Jaroslav Vrchlický

Na tyto verše, jimiž lyricky a jedinečně o svátečních pocitech hovoří slavný český básník, si vzpomenu vždy v čase adventním. Nesu právě, s pocitem dobře vykonané práce, domů zelené jmelí, obsypané bílými kuličkami a s ním i to „zlaté“. Obojí jsem koupila u metra na náměstí I. P. Pavlova a ani jsem se přitom závějami příliš brodit nemusela. Okamžitě mi přitom vytane na mysl, jak tomu bylo v tomto čase za mého dětství a mládí. Tehdy jsem chodila „nakupovat“ jmelí a šišky do přírody. Vybavuji si, jak jsem jako čtrnáctiletá trhala jmelí v koruně rozložitě, šikmě rostlé borovice, tyčící se nad propastí ve vápencových skalách. Bylo to v rezervaci na Kopanině, kousek od Radotína. Zajely jsme si tam na kole se spolužačkou Blankou Vrzalovou, pocházející ze Šumavy. Můj kaskadérský kousek byl samozřejmě dost riskantní, kůra byla kluzká, ale kdo by se o to v tom věku staral? Dívka v osmičce si přece připadá jako nezranitelná hrdinka. Doma pak následoval další slavnostní okamžik, když dědeček přinesl ze spíže zlatý a stříbrný prášek, který mu zůstal jako malá vzpomínka na jeho znárodněnou prodejnu drogistického zboží. A my děti jsme s nadšením, halekáním a vtípkováním zlatily a stříbřily šišky. Obsadily jsme přitom jídelní stůl a rozložitý gauč v babiččině velké obytné kuchyni v prvním patře rodinného domu.

Když si ozdobnou šišku hrdě vyrobíš sám, máš k ní úplně jiný vztah. Uplatníš svou tvořivost, a navíc zkrášlíš domov, ono nezpochybnitelné místo společné radosti. Místo, kde se umíme dělit o starosti a spolunést odpovědnost. Adventní čas je i díky této pospolitě tvůrčí radosti plný těšení se na Vánoce – očima Jaroslava Vrchlického na něco nového, mladého, zázračného, na příchod Světa.

Čekání bývá vždy spojeno s novým počátkem. V čase očekávání se můžeme zklidnit a přemýšlet o svých prioritách, o žebříčku svých hodnot, o vztazích. V myslí si promítáme, co se nám daří a co ne a kde je třeba promodlit smíření. Zpokorníme, odkládáme zbytky pýchy a ješitnosti. Myslíme na druhý příchod Kristův a na pokání. Pokoušíme se o hlubší a upřímnější dialog se svými blízkými, o statečné a laskavé spolunesení těžkostí. Tušíme, že Hospodin má vše pevně ve svých rukou. Nabízí nám milosrdenství a posílá svého Syna Ježíše. Prožíváme svou živou víru, necháváme rozkvést svou naději a vnímáme vyzařování Lásky.

Olga Nytrová

Z kazatelského plánu První neděle adventní

K tobě, Hospodine, pozvedám svou duši, v tebe doufám, Bože můj, kež nejsem zahanben, ať nade mnou moji nepřátelé nejásají. Ano, nebude zahanben, kdo skládá naději v tebe.

ŽALM 25, 1-3

První čtení z Písma: Izajáš 2, 1-5

Tužby adventní:

1. Aby v naší myslí světlo pravého poznání se rozžehlo, modleme se k Hospodinu.
2. Abychom pokušení přemáhali a srdce čisté uchovali, modleme se k Hospodinu.

Modlitba před čtením ze sv. Písem:

Bože všemohoucí, smiluj se nad námi, abychom odvrhli skutky temnoty a vzali na sebe zbroj světla. Dej, ať v poslední den, až tvůj Syn s velikou slávou přijde soudit živé i mrtvé, povstaneme k životu věčnému! Svým svatým Duchem nás osviť, ať slyšíme slova Ježíše Krista, našeho Pána. Amen.

Druhé čtení z Písma: Římanům 13, 11-14

Verš k obětování: Žalm 25, 4

Verše k požehnání (varianta I): Žalm 85, 13-14

Verš k požehnání (varianta II): Matouš 24, 44

Modlitba k požehnání:

Bože všemohoucí, dovol nám přijmout tvé milosrdenství uprostřed tvého chrámu, abychom se s náležitou úctou připravili na přicházející vánoční slavnost našeho vykoupění! Prosíme o to ve jménu Ježíše Krista, našeho Pána. Amen.

Vhodné písně: 203, 204, 158

O ČASE A SMYSLU

Satan svolal celosvětový kongres démonů. A v úvodním projevu řekl: „Naše situace se zdá být překerní. Lidé si postavili množství kostelů, chrámů, mešit a templů, aby měli kam před námi utíkat. Mají také mnoho moudrých knih - některé z nich i svaté - a dokáží z nich poznávat pravdivou a smysluplnou cestu pro svůj život. My tomu nedokážeme zabránit! Naše věc se zdá být ztracena...“

„Co tedy máme dělat?“ volali démoni. „Nebráňte jim v tom, čemu zabránit nedokážete, ale připravte je o čas,“ pokračoval Satan, „aby prostě neměli čas na podstatné věci. Snažte se, aby byli stále zaneprázdněni nedůležitými prkotinami; vymyslete spoustu možností, jak zaměstnat jejich myšlení. Pokoušejte je, aby utráceli a půjčovali si peníze, aby kvůli tomu v práci trávili víc a víc času, aby pracovali sedm dní v týdnu a nejméně dvanáct hodin denně, a to všechno proto, aby si mohli kupovat zbytečnosti. Přidejte jim k tomu vědomí vlastní důležitosti a nepostradatelnosti; říkejte jim: „Kdo to zachrání, když ne ty? Nikdo to nedokáže tak dobře udělat jako ty!“ Budou pracovat ještě víc a o pracovních věcech budou přemýšlet ve dne i v noci.

Zabraňte jim trávit čas s partnery, zabraňte jim věnovat se dětem. Jejich

rodiny se rozpadnou a jejich domovy přestanou být útočištěm před pracovním shonem. Lákejte je, aby měli doma pořád puštěné rádio, televizi nebo počítač. Dohlédněte, aby v každé restauraci nepřetržitě vyhrávala hudba. Nuťte je, aby si v každou volnou chvíli dávali sluchátka do uší a ohlušovali si hlavy, aby si i na cestách v autě pořád něco hlučného pouštěli. Dbejte, aby měli u ruky vždy množství časopisů a novin. Dvacet čtyři hodin denně na ně útočte zprávami. Kolem silnic nastavte billboardy, jejich schránky naplňte reklamami, katalogy, nabídkami slev a služeb zdarma. V časopisech a v televizi jim stále ukazujte štíhlé modelky a svalnaté modely, aby začali věřit, že tohle je krása, a znechutili si své protějšky. Veďte je k tomu, aby i při odpočinku byli nezářeni, aby se z cest a z rekreací vraceli vyčerpaní. Braňte jim chodit do přírody, vymýšlejte pro ně spoustu možností „aktivního“ odpočinku v zábavních parcích, v multi-kinech a v hledištích stadionů. Hlavně je stále a bez oddechu zaměstnávejte! To jim naprosto zabráni slyšet hlas moudrosti, který je tichý a nevtíravý.“

Démoni se po Satanově projevu rozletěli po světě a od té chvíle horlivě pracují přesně podle šéfových instrukcí...
Z internetu

Náš Advent

*Procházíme Adventem
nevědouce co očekávat
nevědouce v co věřit.*

*Procházíme Adventem
namísto co by Advent
procházel námi.*

* * *

Předvánoční

*Uštvaní konzumenti
v kolovém honu roku.
Andělské halali.*

*Kdybychom veškery
žádosti
mohli zkonsumovat
zkonsumujeme i Vánoce -
donošenou příležitost
aby se v každém
mohla narodit
a na svět přijít
podivná potřeba
stát se
bližním.*

Ze sbírky Aloise Volkmana
Znovuzrození

Nad Písmem

O ONOM DNI VÍ JEN OTEC

První adventní neděle začínáme nový církevní rok a vstupujeme do nádherného období předvánoční přípravy. Slovy starozákonních proroků si připomínáme nejen zaslíbení daná Božím lidu Izraeli a jeho vyhlášení Mesiaše, ale z Nového zákona k nám zaznívá také připomínka Kristova nového příchodu v moci a slávě na konci časů. Mezi tím, jak nám Bůh v Ježíši Kristu zjevil svou lásku v minulosti, a tím, co je nám zaslíbeno v budoucnosti, se nachází naše přítomnost, o které platí to, co v textu jedné písně krásně vyjádřil Zdeněk Svoboda: „Náš život není napsán předem, ani do neznáma veden.“ A právě adventní čas nám dává jedinečnou příležitost k tomu, abychom se nad cestou svého života a jejím nasměrováním znovu hlouběji zamysleli ve světle biblického svědectví. Na jedné straně jistě platí to, co píše apoštol Pavel v listu Římanům (13,11), že „nyní je nám spása blíže, než byla tenkrát, když jsme uvěřili,“ ale zároveň k nám (a zvláště k těm, kteří mají snahu vypočítávat datum Kristova nového příchodu) zaznívá z evangelia jasné varování: „O onom dni a hodině však neví nikdo, ani andělé v nebi, ani Syn, jenom Otec sám.“ Letos zesnulý fyzik a náš bratr ve víře RNDr. Ivan Šolc k tomu ještě dodával, že věří, že ani nebeský Otec nemá ve svém diáři datum posledního soudu „natvrdo“ zatřesené, ale obrazně řečeno má je tam zatím jen lehce poznačené tužkou. Koho z vás by pohoršilo toto antropomorfní při-

rovnání, vězte, že nechce vyjádřit nic jiného než to, že Bůh ve své svrchovanosti je živým Bohem, který s člověkem vede rozhovor, dává mu poznat svou vůli, ale také odpovídá na to, jak člověk jedná, jaký postoj zaujímá, jak se proměňuje. Stačí si připomenout třeba příběh proroka Jonáše, který dostal za úkol jít do hříšného Ninive a zvěstovat mu Boží soud. Když tento svůj úkol splnil, těšil se s jistou škodolibostí, jak Bůh ty hříšníky ztrestá. Jeho poselství však zabralo, a protože Niniveští činili pokání a odvrátili se od zlého, Bůh se nad nimi smiloval a své rozhodnutí změnil.

I na mnoha dalších místech Bible svědčí o tom, že Bůh je nejen svrchovaným Pánem a spravedlivým neoklamatelným Soudcem, ale také milosrdným Otcem, který touží po naší záchraně. A proto také čas, který se někomu zdá jako Boží otálení, je ve skutečnosti časem milosti, který je nám darován k obrácení – k návratu marnotratných synů

a dcer, ale i k proměně srdce samospravedlivých „vzornáků“, podle jejichž jízdního řádu má ten Boží vlak nějaké moc velké zpoždění. A jak to bude s těmi, kteří budou přijati a kteří zanechání, kteří do toho Božího vlaku nastoupí a kteří ne? Dobře si všimněme, že na konci toho Jonášova příběhu neví otázník nad niniveskými hříšníky činícími pokání, ale nad prorokem, který se vzteká nad nesmírností Hospodinovy milosti. Podobně i v podobnosti o marnotratném synu, ten navracený marnotratník je si jist otcovou láskou, zatímco tato nezasloužená láska je velkým problémem pro staršího vzorného syna. Věřím, že advent je příhodným časem k tomu, abychom si právě my „slušníci“ křesťané znovu uvědomili, že ty zmíněné otevřené konce biblických příběhů tu nejsou tolik pro „celníky a nevěstky předcházející nás do Božího království, ale právě pro nás. Jako varování i jako naděje.

Štěpán Klásek

**Už přijíždí vlak Boží,
je slyšet stále blíž
a rachot kol jeho vozů
nese krajinou se již.
Nuže dál, vstupte, děti milé,
zde každý místo své má ...
(Černošský spirituál)**

**Pane, dveře tvého vlaku jsou otevřeny.
Pomoz mi otevřít i dveře mého srdce,
abych se k tvému pozvání neotočil zády.**

ADVENTNÍ VĚNEC — TRADIČNÍ SYMBOL

Pokračování ze str. 1

ze, jímž je Ježíš. Zelené rostliny jsou symbolem života jako takového, nezníčitelnosti, stálosti ve víře a také věčnosti.

Další teorie praví, že tradici založil protestantský teolog Johann Hinrich Wichern dokonce až v 19. století. Wichern zřídil v Hamburku školu pro chudé děti, které se ho prý v předvánoční době každodenně ptaly, kdy už přijdou svátky. První adventní věnec, nebo spíše kalendář, měl mít podobu dřevěného kola s malými červenými svíčkami pro běžné dny a velkými bílými svícemi pro neděle.

Existují ještě další teorie vzniku – podle jedné rozsvícení svící navazuje na starou židovskou tradici – na slavení svátků světel Chanuka. Jak víme, na židovských chanukových svících se rozsvěcuje každý den postupně osm světel.

V dnešní podobě adventního věnce se tedy používají čtyři svíčky představující čtyři týdny do Vánoc. Číslo bývá také spojováno se čtyřmi světovými stranami. Dříve se na věnec umísťovala ještě pátá svíčka, sym-

bolizující Pannu Marii, Vánoce nebo také samotného Ježíše Krista. Umísťovala se do středu věnce a zapalovala na Štědrý den.

Druhým typem adventních věnců jsou věnce na ozdobení dveří. Zde se nepoužívají svíčky, ale spíše barevné stuhly, sušené květy, skořápky ořechů nebo malá jablíčka. V domovech našich předků visel adventní věnec na čtyřech stuhách nad jídelním stolem – místem, kde se rodina scházela.

Dnes věnec na stole většinou leží a často není ani dodržován jeho kulatý tvar a tradiční zdobení. Tradice zapalování svící však trvá.

Je to čas, kdy by se měla celá rodina sejít a během společného zapalování svíček si uvědomit hodnotu rodiny, přátelství a blízkých se svátků. Popřát si vzájemně štěstí a zdraví a vzpomenout na milované blízké, kteří nás již opustili.

Kéž by světlo adventního věnce přinášelo radost do očí dětí a víru a klid do srdcí dospělých.

Simona Koblížková

NAŠE RECENZE

Příroda v Bibli

Po dlouhých peripetiích jsme se letos na podzim dočkali vydání knihy „Příroda v Bibli“, jejíž autorkou je emeritní profesorka Husovy bohoslovecké fakulty ThDr. Jiřina Kubíková. Ses. profesorka ve všech svých knihách vyjadřuje vedle biblických znalostí také lásku k Písmu. Její publikace bývají vždy svědectvím o osobní víře. Zároveň prakticky uvádějí čtenáře do četby Písma a pomáhají mu orientovat se v něm. Stejně tak je tomu i v nové publikaci.

Tentokrát ses. profesorka nabízí netradiční vstup do světa Bible a jejího poselství. Východiskem je zde příroda jako Boží stvoření. Zájem o přírodu a její krásu, citlivost k otázkám ochrany přírody a životního prostředí spojuje dnes lidi přes rozdílnost názorů a životních postojů a je považován za jedno z velkých znamení naší doby. Proto má kniha šanci zaujmout a oslovit nejen tradiční písmáky.

Bible sice není knihou přírodopisnou, ale příroda, svět, který nám Bůh světil a ve kterém žijeme, se v ní pocho-pitelně objevuje v mnoha nejrůznějších podobách. Na rozdíl od starověkých mytologií není v Bibli přírodě přisuzována božská pocta. To však neznamená, že by v ní byla příroda vnímána jen jako „věc“, se kterou může člověk prostě nakládat podle

své libovůle a bez jakýchkoli ohledů. Tvorstvo podle Písma ve své rozmanitosti odráží velikost a slávu Stvořitele. Každý tvor „svou řečí hovoří“ o Stvořiteli (viz např. Ž 19) a patří mu jeho nezastupitelné místo ve veliké kosmické liturgii (viz např. Ž 147; Zj 5, 13).

Nejnovejší kniha ses. profesorky zahrnuje velmi bohatý materiál o rozsahu více jak 300 stran textu.

Úvodní kapitola se zabývá stvořením v Bibli, vztahem vědy a víry, důsledky plynoucími z přijetí přírody jako Božího stvoření. V závěru uvádí příklady velkých osobností obdivujících Stvořitele. V následujících kapitolách nás pak autorka postupně provádí nejprve neživou přírodou (hory, skály, kameny, vodstva, nebeská tělesa a oheň) v nejrůznějších souvislostech.

Druhá část knihy se soustřeďuje na přírodu živou od stromů, rostlin až k nejrůznějším zvířatům (opět v nejrůznějších souvislostech).

Celou knihu uzavírá kapitola s názvem „Jak se chováme k Boží přírodě“. Zde se autorka ve stručnosti dotýká důležité a aktuální otázky naší odpovědnosti za stvoření, kterou vůči Stvořiteli neseme.

Všechny kapitoly mají společnou stavbu. Nejprve je nabídnut úvodní biblický text, který dále doplňuje

výklad. Nechybí ani ilustrace nebo přiblížení tématu nějakým příběhem či vyprávěním. Každou kapitolu pak uzavírá odkaz na další biblické texty ke studiu.

Toto uspořádání umožňuje nejrůznější použití vydané publikace. Poskytuje výborný materiál pro práci s dětmi (ve škole, v duchovní péči v obci, ale taky v rodinách). Stejně tak však může být dobrou pomocí a inspirací k přípravě biblických hodin pro dospělé. Může posloužit těm, kdo si v Písmu čítávají pravidelně, ale stejně tak i začátečníkům, kteří svůj přístup k Bibli teprve hledají.

Celkově je kniha velmi dobře vypracovaná. Text doprovází řada barevných fotografií. Také její cena v tomto provedení je velmi příznivá.

Myslím, že kniha „Příroda v Bibli“ se může stát vhodným a pěkným dárkem k posílení víry, ale také misijní příležitostí pro všechny hledající.

Děkuji sestře profesorce Jiřině Kubíkové za její pečlivou mnohaletou práci i za svědectví osobní víry, které do této knihy vložila. Děkuji také všem, kdo umožnili vydání této krásné knihy.

Knize samotné přeji dostatek pozorovaných čtenářů, kteří by díky ní prohloubili anebo vůbec objevili hlubší zájem o Bibli a její svědectví.

Petr Šandera

Z DOPISŮ NAŠICH ČTENÁŘŮ

Vážená redakce,
po bohoslužbě ve Sboru na Husově náměstí v Kolíně 8. září jsem mluvil se sestrou Boženou Kalášovou, emeritní farářkou z Městečka Králové a slíbil jí, že Vám pošlu příběh Pavla Kravaře, husity, který byl upálen ve skotském St Andrews v červenci 1433. Napsal jsem o něm anglicky povídku, která získala první cenu v loňské literární soutěži British-Czech and Slovak Association (BCSA).

Příkládám svůj český překlad své povídky a bylo by mi potěšením, kdyby se Vám hodila k otištění v Českém zápasu. Váš týdeník se mi líbí, jeho příspěvkem jsem byl už před lety. Tehdy to bylo z iniciativy sestry Krasavy Machové z Kolína, kterou dobře znám stejně jako jejího manžela. Vážím si jejich práce, i Vaší.

S přáním všeho dobrého

Milan Kocourek,
28 St Vincent Road
Walton on Thames
KT12 1PB

Pavel z Kravař 1433

By Milan Kocourek

Bylo slunečné červencové dopoledne v St Andrews. Skupina pěti chlapců si hrála v rybníku nedaleko rynku. Jen jejich veselé hlasy byly hluchší než stříkání vody, ve které se máchali. „K čemu je ten kůl vztyčený na rynku?“ zeptal se jeden z chlapců. „Jakýsi cizinec zvaný Kravař tam má být ještě dnes upálen“, odpověděl Sander, vysoký čtrnáctiletý výrostek s tmavými vlasy. „Pan biskup Wardlow ho obvinil z hereze, což je docela legrace, protože můj

táta říkal, že minulý týden Kravař sám označil biskupa za heretika“.

Po městě bylo nanejvýš rušno. V ulicích vedoucích na rybník obchodníci připravovali své zboží na stáncích krytých plátnem. Kolem nich pomalu procházely ženy v malých skupinách, obchodníky pozorovaly a debatovaly o cenách, připravovaných akcích dne a o ženských záležitostech. Na rynku, kde se obvykle konal trh pod širým nebem, bylo dnes prázdno až na velký vůz plně naložený dřevem pro založení hranice. Skládali ji dva katovi pomocníci. Stavěli nejsilnější kůly do pyramidy kolem kůly v přípravě na významnou podívanou.

Univerzita založená v St Andrews roku 1411 chartou Jeho Eminence biskupa Henryho Wardlowa se stala centrem skotské vzdělanosti. Během akademického roku bylo město plné studentů, z nichž někteří zůstali až do července čistě ze zvědavosti. A dnes si nemohli nechat ujít upálení českého heretika, který si získal proslulost svou výmluvností při prezentaci husitského učení. Mnozí se zájmem poslouchali jeho argumenty v hospodách na rynku i v okolí.

Pavel Kravař se necítil dobře. Byl držen v jedné ze sedmi velkých místností biskupské residence nedaleko chrámu sv. Jakuba. Oficiálně byl hostem Jeho Eminence biskupa Wardlowa, ale ve skutečnosti se věci měly jinak. Neměl žádnou svobodu pohybu. Byl neustále sledován několika podřízenými pana biskupa. Obzvlášť si na něj posvítily osobní tajemník Dominic Greene. Byl to muž vysoké postavy, absolvent ox-fordské univerzity, jehož ženy považovaly za velmi pohledného. Cho-

val se jako by byl Kravařovým přítelem, ale Pavel věděl, že to bylo pouhé předstírání. Jednou zaslechl Greenova slova v rozhovoru s biskupem ve vedlejší místnosti, tajemnickově pracovně: „Ten Craw je česká lolardovská lasička, pěkně vycválná“. Biskup souhlasil. Být označen za lolarda byla závažná věc. Lolardi, stoupenci Jana Viklefa, jehož římská církev vyhlásila za heretika, byli pronásledováni jako lité zvěř a soudy s nimi zacházely bez jakéhokoli slitování od povstání Wata Tylera v Anglii roku 1381. Skotské soudy byly nezávislé, ale lolardy považovaly úřady obou zemí za ekvivalent moru. Jediný způsob jak vůči lolardům postupovat bylo podle soudců jejich úplné vykořenění, totální likvidace. A Pavel měl navíc nevýhodu v tom, že byl cizinec. Jako takový byl podezírák z vyzvědačství. „Proč mě ti zdejší tolik nenávidí?“ zamyslel se Pavel a zakousl se do jablka, které mu přinesla Jannette, služebná. Pavel se jí líbil. „Já mám rád Skoty a jejich zemi, proč mě oni tolik nenávidí?“ uvažoval, ale až si tu otázku opakoval mnohokrát, nenalézal odpovědi. Vzpomínky na jeho milovanou rodinou vesnici Kravaře ve Slezsku často ovládly jeho představivost i nejniter-nější pocity. Jeho matka si vždycky přála, aby se stal knězem, zatímco otec dával přednost lékařství. „Schopnost dávat lidem zdraví je ten nej-cennější dar Boží“, říkával. Mimořádně nadaný Pavel splnil přání obou rodičů: na slavné francouzské univerzitě v Montpellier byl promován bakalářem medicíny, a později se rozhodl pro kněžství pod vlivem Jana Husa.

Dokončení příště

DOBŘÝ DEN II.

Pokud čtenář Českého zápasu četl článek Dobrý den a zaujal ho, mohu mu nabídnout pokračování. Autorce dopisu jsem poděkoval s tím, že mne její dopis nejen potěšil, ale především v mnohém povzbudil. Obratem přišla odpověď, s jejíž obsahem se chci i s vámi podělit:

Dobrý den pane faráři, víte, nejsem křtěná, moji rodiče ano, ale nikdy mě a moji sestru k víře nijak nevedli. Postupem času, jak život šel, jsem pochopila, že nic není náhoda, že vše má svůj účel. Nakonec práce fyzioterapeutky se ženami, které mají potíže s otěhotněním, ze mě vykřesala člověka hluboce věřícího. Jen to propojení s mně cizí institucí církve a mou zcela jasnou vírou nějak nešla dohromady. Ani jsem nikdy neuvažovala o církevním pohřbu, natož dát se pokřtít. Měla jsem pocit, že to není třeba. Po Mojžírově pohřbu jsem změnila názor. Pochopila jsem, že je úsměvné nechat například maminku spálit a uložit do anonymní skříňky jako pracovní oděv. Pohřeb, jaký měl Mojžíř, byl výrazem oslavy jeho života. Projev byl o něm, hudba byla o něm, ani ne tak o Bohu a přesto v Božích rukou. Tento rituál opravdu pomohl nám všem.

Myslím, že problém církve je v odosobnění. Faráři nejsou vidět. Ani na webových stránkách nejsou vidět jejich tváře, neznáme jejich osobní příběhy. Vždyť koho si vážíme? Člověka, který má svůj příběh. Mnoho lidí dnes potřebuje pomoc duchovní a také ji hledá. Ale u psychoterapeutů, psychologů, psychiatrů... Opravdu mnoho lidí se snaží o osob-

nostní růst (včetně mě, hodně na sobě pracuji), duchovní růst. Lidé utíkají k východním filozofiím, prahnou po návratu rituálů do svých životů. Ale faráři nejsou vidět. Kostely jsou prázdné. Neumíte se v dnešní době prodat. Proč nedáte světu vědět, komu jste pomohli? Proč nezveřejníte svoje životopisy, svoje vzdělání, svoje koničky a třeba svoje slabosti? Proč nezveřejníte poděkování od opravdových lidí? Víte kolik lidí je na internetu? Proč například církev nevzdělává svoje faráře v osobnostním rozvoji? Proč tento osobnostní rozvoj neposkytují odborníci, kteří ctí pravé hodnoty života a také podle nich žijí, tedy proč to nedělají faráři sami? Proč si církev nevychová svoje silné osobnosti, za kterými by lidé šli se svými strachy, bolestmi i radostmi? Proč se církev neobráti v oblasti vzdělávání svých lidí na profesionály, když každá úspěšná firma svoje osobnosti vzdělává, jak může? I církev je vlastně firma, která má velmi silné krédo, na rozdíl od jiných...

Vý, pane faráři, takovou osobností jste. A já dnes uvažuji, že se nechám pokřtít. Nevím sice jak na to, ale cítím, že chci...

Mějte se pěkně a prosím: za žádnou cenu svou práci nezdávejte!

S úctou R. T.

Milí sourozenci v Kristu, zapřemýšlejte; je tu slovo do pranice. Děkuje za dobře míněnou otevřenost a nezištné rady. Nezaobírejte se malichernostmi, osobními spory, ale pojďme do toho, neboť čas se navršil. E. K.

ZPRÁVY

Vzpomínka

Vzpomínáme na naši nejstarší sestru náboženské obce v Praze-Holešovicích Marii Kodlovou, která byla ve spánku přenesena do Boží náruče dne 15. října ve věku nedožitých 102 let. Slovem Božím jsme se s ní rozloučili na Olšanských hřbitovech 22. října společně se Sokolstvem, kam patřila stejně věrně, jako naši církev po celý život. Přejme jí světo věčné a památku. Eva Ševčíková

Bohoslužba v Chlumci n. C.

Náboženská obec v Chlumci nad Cidlinou srdečně zve na slavnostní adventní bohoslužbu za účasti královéhradeckého biskupa Mgr. Pavla Pechance, která se bude konat v neděli 8. prosince od 9 hodin v Husově sboru v Chlumci nad Cidlinou (Klicperovo náměstí 75). Po bohoslužbách bude prostor pro besedu s královéhradeckým biskupem. rk

Inzerát – Louny

Církev československá husitská nabízí k pronájmu byt po dílčí rekonstrukci 3+1 (150m²) s balkónem v ul. Na Valích 662 v Lounech. Nájem (bez energií) 6000 Kč měsíčně. Vratná kauce 6000 Kč.

Kontakt: cesh.louny@seznam.cz, 415 658 186. Volný ihned.

Helena Smolová

Pozvání na Vinohrady

Husův sbor v Praze na Vinohradech srdečně zve na večer hudby a mluveného slova v podání dvou významných osobností české kultury. Kolekty v podání Štěpána Raka a texty K. J. Erbena, K. V. Raise, J. V. Sládka, F. Šrámka či V. Čtvrťka umožní společně prožít nejkrásnější svátky roku v jedinečné atmosféře a navrátit se na chvíli k jejich kořenům. Vystoupení kytarového virtuosa profesora Štěpána Raka a mistra slova Alfreda Strejčka proběhne v prostorách Husova sboru 3. prosince od 19 hodin. Vstupné: 120 Kč. Vstupenky k dostání v den konání večera od 18 hodin v předsálí Husova sboru. red

Advent v Karlíně

Pokud máte chuť naladit se na předvánoční pohlázení, zveme vás v sobotu 7. prosince na adventní koncert, který se koná v karlínském sboru naší církve, Vítkova 13, Praha 8. Nevšední

hudební zážitek poskytne studentský pěvecký soubor Marryatville High School z jižní Austrálie. Dotek poezie umožní čtveřice básníků Literárně dramatického klubu: Markéta Hlasivcová, Olga Nytrová, Alois Marhoul a Jaroslav Schnerch. Začátek koncertu v 16 h, začátek poetického setkání v 17 h. Vstup zdarma. Olga Nytrová

Adventní Doteky v Liberci

Náboženská obec v Liberci zve 13. prosince od 17.30 hodin na adventní setkání na faře (náměstí Českých bratří 35/2 Liberec V - Kristiánov). V jeho rámci proběhne deniéra, během níž se po 26 letech trvání rozloučíme s projektem „Doteky“ /Přijďte k nám pobejt (1987 - 96), Povídání o naslouchání (1996 -98), Dotykání (1998 - 2000), Plochy poznání (2001 - 2012), Interview (2013)/. Hosté: Alfred Strejček, Petr Moos, František Novotný. Pozvání jsou i další hosté a protagonisté projektu z uplynulých let. Moderuje: Robert Tamchyna. Hudební doprovod: Věra Párysová, Scénář a režie: Stanislav Kubín. Srdečný dík patří všem, kdo věnovali projektu svou přízeň a podporu, zejména Mediálnímu partnerovi projektu, měsíčníku Kalendář Liberecka. Projekt byl realizován s podporou MK ČR. Vstupné 80 Kč. Výtěžek je věnován na charitativní účely. sk

Duchovní cvičení v Brně

Brněnská diecéze srdečně zve na duchovní cvičení. Místo: Diecézní středisko Lipová 26, Brno. Čas: 2. - 4. prosince. Doprovázení: ThDr. Petr Šandera, Mgr. Eva Buttová. Info: www.ceshbrno.cz. M. Kubičková

Pořady nejen o Komenském a Pittrovi

Národní pedagogické muzeum a knihovna J. A. Komenského v Praze pořádá akce pro školy i kolektivní návštěvy dětí na objednávku. Jde o tato témata:

- Pojd' sem, dítě! (vzdělávací pořad o J. A. Komenském)
- Za tajemstvím písma a papíru (výtvarná dílna pro děti)
- Evropský humanista Přemysl Pitter (vzdělávací pořad k dějinám 20. století)
- Malý písař (výtvarná dílna pro děti)

Bližší informace a objednávky min. 1 týden předem na tel. čísle 257 533

PRO DĚTI A MLÁDEŽ

VÝZVA K BDĚLOSTI

Z Matoušova evangelia 24,36-44 si vypisujte písmenka tímto způsobem: z trojice čísel to první udává číslo biblického verše, druhé slovo v tomto verši (počítají se samozřejmě i předložky a spojky), třetí znamená písmenko v daném slovu. Z tajenky se dozvíte Ježíšovu výzvu týkající se jeho druhého příchodu na náš svět.

40,7,1 36,5,3 43,5,4 44,1,4 38,3,3 40,5,1 41,9,2 36,2,3 42,2,1
37,4,3 39,4,2 44,4,5 36,5,5 38,2,2 41,1,2 43,8,5 37,6,1 42,7,2
36,6,4 37,2,5 40,1,5 42,5,1 36,17,2 39,5,4 37,2,1 41,10,6
40,4,1 42,3,1 37,2,2 36,3,3 40,6,1 42,1,2 44,5,8

(Řešení z minulého čísla: Království.)

Jana Krajčířiková

455, e-mail: pedagog@nmpk.cz. Další info: www.pnjak.cz. red

Kalendář Blahoslav 2014

Připomínáme, že kalendář Blahoslav na rok 2014 můžete zakoupit v prodejně Blahoslav (Wuchterlova 5, Praha 6) či objednat telefonicky (220 398 117) nebo emailem na adrese frantisek.brynych@csh.cz. red

Adventní besídka

Ekologická sekce České křesťanské akademie zve na adventní besídku s rekapitulací činnosti sekce za rok 2013 s promítáním fotografií z cest, povídaním a občerstvením. Besídka proběhne v úterý 10. prosince od 17.30 hod. v klášteře Emauz (knihovna ČKA) v Praze. JNe

Katedrála a živá setkání

V Praze bude 7. prosince slavnostně otevřena netradiční fotografická výstava s názvem „Katedrála a živá setkání“, uspořádaná Metropolitní kapitulou u sv. Víta v Praze ve spolupráci s fotografy Romanem Albrechtem a Irenou Grimovou. Výstava probíhá od 7. prosince do 12. ledna pod záštitou kardinála Dominika Duky, arcibiskupa pražského a první dámy paní Ivany Zemanové, a to v malebných prostorách Mladotova domu na Pražském hradě, v ulici Vikářská 37. Dílo představuje kouzlo hry se světlem nejen v nádherných prostorách katedrály sv. Víta a je průřezem významných událostí pořádaných Metropolitní kapitulou v roce 2013.

Podle Res Claritatis

Koncerty u sv. Mikuláše

- 26. 11. - 17 hodin
Bach, Händel, Dvořák, Mendelssohn-Bartholdy
J. Kalfus - varhany,
Y. Škvárová - mezzosoprán
- 27. 11. - 17 hodin
Pachelbel, Bach, Buxtehude, Händel
J. Prokop - varhany,
M. Laštovka - trubka
- 28. 11. - 17 hodin
Telemann, Bach, Mozart, Händel
F. Šťastný - varhany, cembalo,
V. Vlna - hoboje
- 29. 11. - 12 hodin
Benefiční koncert - zdarma
Soubory z Rumunska, Polska, Slovinska, Dánska a JAR
- 29. 11. - 20 hodin
Vivaldi, Mozart
Vivaldi Orchestra Praga,
V. Návrat - barokní housle
- 30. 11. - 14 hodin
Benefiční koncert - zdarma
Soubory z Česka, Maďarska, Polska
- 30. 11. - 20 hodin
Vivaldi, Mozart
Vivaldi Orchestra Praga,
V. Návrat - barokní housle
- 1. 12. - 19 hodin
Vivaldi, Händel
Albinoni, Pachelbel
B. Rabas - varhany,
M. Kejmar - trubka a křídlovka

Z EKUMENY

Letos na jaře byla média plná papežské volby a nového papeže. Zajímala se o něj i periodika, kterým je jinak veškerá církevní tematika cizí. Rozruch časem utíchl, ovšem papež František mezitím dává najevo, že myslí své směřování vážně a má je dobře promyšlené. Dává neustále najevo, že chce být papežem pro celé lidstvo. Nejvyšší hlava katolické církve ukazuje, že tu není jenom pro katolíky nebo preferenčně pro ně. Anglikáni uvažují pod jeho vlivem o sdružení církvi v boji proti chudobě, evangelicos – velmi dynamická církev jihoamerických evangeliků – se od samého začátku netají sympatiemi (i když je její rozmach určován přeběhlíky z katolických řad). Nu a mnozí ateisté na něj zírají s obdivem, neboť prohlásil, že by si nejdříve spravedlivý mezi nimi zasloužil království nebeské. Tedy opravdu papež pro všechny?

Přestože mohli volitelé tušit, že nový pontifex provede nejdříve reformu, která se dotkne i zkorumpovaných privilegií všech kolem Svatého stolce, necouvlí před jeho zvolením, a to jim slouží ke cti.

František jde svým příkladem vstříci a je to součástí jeho přirozenosti. Ještě doma v Argentině bývalo předmětem údivu, že se trmácí metrem, ač toho nemá zapotřebí. Sice nezakázal ve svém okolí výšivky a krajky na batistu, ale sám chodí oblečen tak jednoduše, jak jen lze. A nehodlá se omezit jen na soucitné projevy k těm, co strádají chudobou, hledá také ekonomická řešení. Narozdíl od svého předchůdce, jakkoli se s ním v podstatě nerozchází v doktríně, ponechává spíše na okraji svého zájmu některé kameny úrazu, jako jsou manželství osob stejného pohlaví (i když je zrovna neschvaluje) a podobné problémy. Hospodářské a právní otázky nedeleguje jen ostatním a mluví do nich docela páně.

Papež František se svým laskavým úsměvem a se smyslem pro humor je zvláštní kombinací mírného a skromného člověka s hodnostářem, který nezapře svůj původ v tvrdém jezuitském řádu. Lidé z bezprostřední blízkosti papežovy potvrzují, že vlídná usměvavost je pouze jednou z jeho tváří. Svůj program dokáže prosazovat bez výhrad.

Zatím je řeč spíše o čínorodosti, ale František nezanebává ani slovo. Papež nejenže píše, ale také pronáší spatra homilie, které trvají asi pět až deset minut a jsou oblíbeny pro svou bezprostřednost. Ovšem tiskovým mluvčím Vatikánu dělají vrásky. Nejenže spatra se tu a tam něco nepovede formulovat zcela dokonale, ale přistupuje k tomu i fakt, že italština není jeho rodným jazykem. Ale když něco řekne papež, tak to řekl papež! Papež tedy dal instrukce, že se jeho ranní promluvy nebudou vydávat v tištěné podobě. Nechce způsobit nějaké doktrinární zmatení, neboť je jasné, že se nad každým jeho slovem bádá. V každém případě už tento velmi ekumenicky laděný papež přinesl mnoha potřebným lidem kousek nové naděje. Jakkoliv netvoří součást davu, který se shromáždil před půl rokem na Svatopetrském náměstí, chci vyslovit prosbu, aby mu i nadále Hospodin popřál sílu a čas pro uskutečňování jeho záměrů.

Pavla Váňová

Kresba: Miroslav Kemel
(s laskavým svolením autora, www.KEMEL.cz; publikováno v MfD)

Dobrý papež Jan XXIII. o koncilu, „obtížných“ lidech, starostech a jednotě

- Když jsem oznámil záměr svolat koncil, všichni oněměli. Asi nadšením.
- Když si papeži jeden biskup stěžoval, že pro starosti nemůže spát, papež mu měl odpovědět „Když mě zvolili papežem, také jsem pro starosti nemohl spát. Pak se mi ale zjevil anděl strážný a domlouval mi: ‚Jeniku, neďalej se tak důležitým.‘ A od té doby zase spím dobře.“
- Zodpovědnost je rozdělena, pojd'me všichni k sobě.

